

เห็นเวทนา

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารวม วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “เวทนากับจิต”

ขอโอกาสเรียนถามพระอาจารย์ค่ะ เวลาเวทนาเกิดภายใน ระหว่างเราทำสมาธิ เราใช้อุบายสู้อะหว่างกายกับเวทนาที่เกิดขึ้น โดยพิจารณารูปธรรมกับนามธรรม ความเป็นกายที่เป็นกาย กับความเป็นเวทนาที่เป็นขันธ์ไม่เกี่ยวกัน แต่ก็เป็นอยู่แบบนั้นได้ แต่เวทนาที่เกิดขึ้นกับจิตสิคะ หนูไม่แน่ใจในอุบายที่ใช้ค่ะ คือหนูคิดว่าจิตก็เป็นจิต ส่วนเวทนาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของเวทนาในขันธ์ที่ต้องทำงานของมัน ดังนั้นหากจิตตอนนี้ไม่สงบเป็นทุกข์ก็เพราะเราไปยึด เหมือนกับที่เรายึดกายกับเวทนาว่าเป็นอันเดียวกัน แล้วก็เอาหลักไตรลักษณ์มาให้เหตุผลอีกทีเพื่อจะให้จิตปล่อยเวทนาค่ะ อุบายนี้ถูกไหมคะ ขอเมตตาด้วย

ตอบ : ฉะนั้น ว่าอุบาย อุบาย เห็นใหม่ พอเราใช้ขั้นของปัญญา ถ้าขั้นของปัญญา ปัญญามันเป็นแง่มุมใด มันทันเป็นมุม มันทันเป็นเหลี่ยมที่ว่าเราจะมีปัญญา ถ้ามีปัญญาขึ้นมา ถ้าขั้นของปัญญาใช้ได้ตลอด คือขั้นของปัญญามันกว้างขวาง เราจะไปบอกว่าแนวคิดของคนจะเป็นอย่างนี้ หรือว่าแนวทางจะเป็นอย่างนี้ แนวทางมันใช่ แต่เวลาปัญญามันแตกแขนงออกไป ถ้าปัญญามันแตกแขนงออกไป ขั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต

แต่ขั้นของทำสมาธิสิ ถ้าทำสมาธินะ สมาธิต้องมีศรัทธา ต้องบริกรรมพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ต้องชัดเจน พอชัดเจนขึ้นมา คือสมาธิมันต้องหาเหตุผลให้มันปล่อยวาง ปล่อยวางสิ่งที่เรายึดติด เขาเปรียบใจของเราเหมือนยางเหนียว ยางเหนียวมันไปเจอสิ่งใดมันก็แปะไปหมดจริงไหม เพราะมันเป็นยางเหนียว มันเจอสิ่งใดมันก็ไปติดเขาหมด

ฉะนั้น ยางเหนียวเราจะไม่ให้ไปแตะสิ่งใดเลย ฉะนั้น เวลาทำความสงบของใจ เห็นใหม่ การจะทำความสงบทำสมาธิจะต้องมีสติ ต้องมีสติแล้วเราใช้ปัญญาของเรา พยายามไม่ให้ยาง

เหนียวไปแปะอะไร คำว่า “แปะ” คือเสวย มันไปแปะอะไรล่ะ ยางเหนียวไปแปะกับสิ่งใด มันก็เป็นสิ่งนั้น เราคิดเรื่องอะไรล่ะ เราคิดเรื่องอะไร พอความคิดเรื่องนั้นขึ้นขึ้นมาเราก็รู้สึก

ฉะนั้น ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราจะไม่ให้ยางเหนียวนี้แปะกับอะไร จะให้มันทรงตัว แล้วมันทรงตัวอย่างไร มันเป็นยางเหนียว มันติดไปหมดนะ มันติดไปหมด คำว่า “ติด” ทางโลกเขาเรียกคำว่า “เสวย” เสวยคือมันรับรู้ ถ้ามันรับรู้ นั่นขั้นของสมาธิ

แต่ขั้นของปัญญา ปัญญาไม่มีขอบเขต ปัญญาไม่มีขอบเขตเพราะว่าเราคิด คิดอะไรก็ได้ถ้ามีสติ จะคิดอย่างไรก็ได้ให้มีสติ ถ้ามีสติขึ้นไป คิดบวก คิดลบ ถ้าคิดลบ คิดลบถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา คิดผิด คิดลบมันก็คิดของมัน เพราะกิเลสมันคิด มันโดยจริตนิสัยมันคิดลบ คิดลบ แต่พอสติมันทัน เห็นใหม่ คิดลบ คิดลบคิดผิดเป็นอกุศล เป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม มันก็ปล่อยเห็นใหม่

ที่นี้ความคิดมันคิดไป ถ้าเราคิดบวก คิดบวกเราคิดแต่เรื่องดีๆ ทั้งนั้นเลย คิดแต่เรื่องดีๆ ทั้งนั้นเลย พอไปเจออะไรแล้วล้มเลยนะ เพราะมันไม่มีประสบการณ์ไง คิดเรื่องดีๆ มันก็เป็นเรื่องความดีนั้นนะ เป็นความดี จิตเป็นความดี สังเกตได้ใหม่ เวลาคนภาวนาหรือคนดีๆ พอไปเจอเพื่อนชักชวนไปเสียคนเลย เด็กดีๆ เนี่ย เด็ก อุ๊ย! เราดูแลมาดีมากเลย พอมันไม่เคยเจอ ไม่เคยคิดแบบนั้น พอไปเจอเพื่อนชวนไปเสียคนเลย ถ้ามันคิดบวก คิดลบ มันก็คิดได้ทั้งนั้นนะ แต่มีสติ มีสติมันเท่าทันมันนะ นี่พูดถึงเรื่องของปัญญา ถ้าคิดถึงปัญญา ถ้าจะใช้ปัญญานะ

ฉะนั้น เขาถามเรื่อง “เวทนาจับจิต”

เวทนาจับก็เป็นเวทนาจับ เวทนาจับมันเรื่องหยาบๆ คำว่า “เวทนาจับ” นะ เวลาเวทนาจะเกิด เวลาคนเราจะภาวนา เวลาภาวนาไปจิตสงบก็แสนยาก พอจิตสงบแล้วบอกว่าภาวนาไม่ได้ เพราะจับกาย เวทนา จิต ธรรมไม่ได้ คือจับสติปัฏฐาน ๔ ไม่ได้ คือพิจารณาไม่เป็นอย่างนั้นแหละ คือเราพิจารณาไม่เป็น เราภาวนาไม่เป็น เราอยากจะทำหน้า พอจิตสงบแล้วเราก็จะฝึกหัด จะภาวนา จะใช้ปัญญา แล้วปัญญาจะเกิดจากอะไรล่ะ ปัญญาจะเกิดจากอะไร

ปัญญาทางโลกเราจะบอกว่ามันเป็นปัญญาของสมุทัย เป็นปัญญาของตัณหา เป็นปัญญาของกิเลสใจ เพราะอะไร เพราะทางโลก เห็นใหม่ เราต้องทำธุรกิจ มันมีกำไร

ขาดทุน มันมีได้มีเสีย นี่ปัญญาของโลก ถ้าปัญญาของโลกมันมีได้มีเสีย พอมีได้มีเสียทุกคน
อยากได้ พออยากได้มันก็กระตุ้นให้คิดไง เรากระตุ้นนะ กระตุ้นให้คิด กระตุ้นอยากได้ เพราะทำ
แล้วมันประสบความสำเร็จ เรากระตุ้น ก็เลสมันกระตุ้น เราก็ชวนชวายเป็นกระตุ้น นี่เรื่องทางโลก
มันมีแรงกระตุ้นอยากให้เราคิดไง

แต่พอภาวนามยปัญญา คิดเรื่องอะไรล่ะ เขาได้อะไรล่ะ ทุกคนจะถามว่า ภาวนาแล้ว
เราได้อะไร ทำจบแล้วเราได้อะไร ได้ประสบการณ์ไง ได้ความมั่นคงของใจไง ถ้าใจมั่นคง เห็น
ไหม คุณสิ บ้านเรือนของคนที่แข็งแรงมั่นคง บ้านเรือนนั้นจะเกิดพายุ จะเกิดภัยแล้ง จะเกิดสิ่งใด
บ้านเรือนนั้นก็ยังคงอาศัยอยู่ได้ บ้านเรือนใดเป็นกระท่อมห่อหมอก เกิดลมพัดทีเดียว บ้านนั้นก็พัง
แล้ว

นี่ไง เราภาวนา ผีก็หัดใจของเราให้มั่นคง พอมั่นคงขึ้นมาเป็นบุคคลที่ดี มนุษยสเทโว เป็น
มนุษย์ที่เป็นเทวดา มีผลกระทบจากโลก มีผลกระทบจากโลกธรรม ๘ ยึดได้ ความจริงตนเองมี
ผลกระทบนะ อะไรกระทบนี่นะ เขาเจ็บช้ำน้ำใจไปทั้งนั้น ใจเราผลกระทบนะ เขาบอกทำไมเรา
ผิดหนามาก ไม่รู้เรื่องอะไรเลย รู้ ผลกระทบรู้ทั้งนั้น แต่มีคุณธรรมมีศีลธรรม ก้าวข้ามมันได้ รู้
เวลาผลกระทบ ไม่ใช่ว่า แหม! ฉันทภาวนา ฉันทเป็นผู้ที่ศรัทธาในศาสนา แหม! ไม่รู้จักผลอะไรเลย
รู้รู้ทั้งนั้นนะ แต่ก้าวข้ามมันได้ด้วยปัญญา

เราก้าวข้ามไปได้ด้วยสติปัญญาของเรา มันถึงว่าอยู่กับสถานการณ์อย่างนั้นด้วยความ
มั่นคง นี่ไงคนที่มีคุณธรรมในใจจะเป็นแบบนี้ ถ้ามีคุณธรรมในใจเป็นแบบนี้ละ เขามั่นคงของ
เขา เขามีคุณธรรมของเขา ไม่ใช่เขาไม่รับรู้สึกหรืออก เขารู้ รู้ดีกว่าเราด้วย มันเหมือนหมอละ
หมอละเรื่องอาการไข้ รู้ดีกว่าคนไข้ คนไข้ เห็นไหม เราจะอยู่อย่างไร เราจะเป็นอย่างไร เรายังไม่
รู้ตัว ต้องไปถามหมอละว่าเป็นอะไรคะ เขาจะอธิบาย เราเป็นโรคเพราะอะไรๆ เพราะเป็นหมอละ

นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นคนที่มีความรู้ในหัวใจ เราไม่รู้ได้อย่างไร เราไม่รู้ แต่ก้าวข้ามมัน
ไปด้วยสติปัญญา ด้วยความมั่นคงของใจ ไม่ทุกชีวิตไปกับมันไง แต่ถ้าคนไม่มีคุณธรรม
กระเทือนไปหมดนะ

อย่างคำถามนี้ ถ้าเวทนามันเกิด มันเกิดอย่างไร ความไม่พอใจของเราเกิดอย่างไร แล้ว
บอกเวทนากาย เขาเข้าใจได้ เพราะเขาถามว่า เวทนา สิ่งที่เขาพิจารณาของเขา เวทนาที่เกิด

จากกาย ระวังที่ทำสมาธิอยู่ เขาใช้อุบายพิจารณาเวทนาที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาอุปสรรคนามธรรม ความที่เป็นกาย สิ่งที่เป็นกายกับเป็นเวทนาที่มันเป็นขันธ์ เวลาเป็นขันธ์ เขาบอกว่า เวลาพิจารณาเวทนาที่เกิดจากจิตลึคะ

เวทนากาย เวทนาจิตใจ เวทนากาย เวทนาใจ ถ้าเวทนาของกาย เห็นไหม อาศัยกายเกิดขึ้น เวลาว่างกายของเรา ซากศพ เวลาไปเผาไฟ ศพเวลาขึ้นเชิงตะกอนแล้วเผา มันไม่มีความรู้สึกอะไรเลย เพราะไม่มีจิต

ฉะนั้น เวลาถ้าเรายังมีชีวิตอยู่ ร่างกายมันก็เหมือนซากศพอันนั้น แต่มันอาศัยอายตนะตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ความสัมผัส ความสัมผัสมันเกิดเวทนา อายตนะ ร่างกายเวลานั่งไปนะ เวลานั่งไปปวดเข่า ปวดขา ปวดเอว ปวดเนื้อปวดตัว ปวดเนื้อปวดตัวเพราะอะไร เพราะว่า อาศัยกายเกิดขึ้น เวทนาอาศัยกายเกิดขึ้น เวทนากาย เวทนากาย เห็นไหม เราเย็น ร้อน อ่อน แข็ง สัมผัสที่ผิวหนังทั้งนั้นนะ นี่เวทนากาย

ถ้าเวทนากายเกิดขึ้น แต่เวลาซากศพทำไมไม่มีเวทนาละ เวลาซากศพมันไม่มีจิตใจ คนเราเวทนากายจะเกิดได้เพราะมันต้องมีจิตทั้งนั้น จิตต้องรับรู้ วิญญาณในขันธ์ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ วิญญาณรับรู้ในความสัมพันธ์ วิญญาณรับรู้ในความสัมพันธ์แล้วมันเร็วมากไป

ฉะนั้น เวลาสิ่งใดที่เกิดขึ้น มันถึงเกิดเวทนา แล้วเวทนากายเรานั่งสมาธิไป ๒ - ๓ ชั่วโมง มันจะเกิดเวทนา แล้วเวทนาเกิดที่ไหนละ เวทนาเกิดจากหัวเข่า เวทนาเกิดจากร่างกาย แล้วลุกขึ้นขยับมันหายไปไหนละ เวทนา เห็นไหม

นี่พูดถึงเวทนากายนะ เขาบอกว่า “เวทนากายรู้ได้ สัมผัสได้ ถ้ามีปัญญาได้ เขารู้ทันได้ แต่เวทนาจิตไม่รู้เลย เวทนาจิตเกิดขึ้นได้อย่างไร”

ถ้าเวทนาจิตนะ ดูลิ เวลาหลวงตาท่านพิจารณาเวทนาของท่านนะ พิจารณาเวทนาได้ เวทนาไปเลย พอ ๒ - ๓ ชั่วโมง ลุกเวทนามันมา ๓ - ๔ ชั่วโมง พอมันมา ถ้า ๖ - ๗ ชั่วโมง ขึ้นไป ๘ ชั่วโมง ขึ้นไป ปุ่ยามันมา ถ้าปุ่ยา พิจารณาเวทนา เวลาลุกมันมา พิจารณาลุกมันปล่อย ปล่อยขึ้นมา มานั่งต่อเนื่องไป พอมันมา พอมันมามันเข้มขึ้นขึ้น มันเจ็บปวดมากขึ้น มันเข้มงวด

มากขึ้น พิจารณาจนมันปล่อย ปล่อยก็ไปเจอปุ้เจอย่ามัน เจอย่ามันนะ โอ้โฮย! ท่านบอกว่า เวลาภาวนาไปอย่างนั้น ถ้าจิตมันไม่สู้นะ มันเหมือนท่านเปรียบเทียบนะ เปรียบเทียบเหมือน คนเอาฟืนมาสูมใส่ตัวเรา แล้วจุดไฟเผา

คำว่า “จุดไฟเผา” เราทนอยู่ได้อย่างไร เราทนอยู่ได้เพราะเรามีสติ เรามีสมาธิ เรามีปัญญา ทนอยู่ได้ด้วยสติด้วยปัญญา ไม่ใช่ทนเฉยๆ ทนเฉยๆ อยู่ไม่ได้ มันก็แยกแยะของมัน ด้วยปัญญา เวลามันแยกแยะไป แยกไปนะ หัวเข่าหรือเป็นเวทนา กระดูกหรือเป็นเวทนา ผิวหนังหรือเป็นเวทนา มันไม่มีอะไรเป็นเวทนาเลยนะ ซากศพที่เขาเอาขึ้นเชิงตะกอน เขาเอาเผาไฟ มันไม่รับรู้อะไรเลย ที่มันรับรู้ รู้เพราะจิตทั้งนั้นนะ รู้ของหัวใจทั้งนั้นนะ

ถ้ารับรู้หัวใจ ถ้าไล่เข้ามา เพราะเราไล่เอง ให้คนอื่นไล่ หรือฟังเทศน์อย่างนี้ เราคิดตามนะ มันเป็นข้างนอก มันไม่ใช่เป็นเรื่องตัวเรา แต่ถ้าเราอยู่ในเหตุการณ์นั้น เราเป็นคนพิจารณาเอง มันเดี๋ยวนั้น มันปัจจุบันนั้น เวลามันไล่ไป ไ้ไป มันปล่อยหมดละ ปล่อยทั้งผิวหนังเข้ามา ปล่อยทั้งกระดูกเข้ามา กระดูกมันไม่ใช่เวทนา เอ็งโง่ เอ็งไปเข้าใจว่าปวดที่ขา ขามันไม่ปวด

อ้าว! พอมันเท่าทัน มันก็ปล่อยนะ ไล่ที่ปวดๆ นี่หายหมดนะ ว่างหมดเลย อ้าว! ว่างแล้วมันได้อะไรต่อไปละ ก็ไล่ต่อไปนะ แล้วขาปวดได้อย่างไรละ อ้าว! ขามันปวดไม่ได้ แล้วทำไมมันถึงปวดละ ปวดเพราะจิตมันไปรับรู้ เดียวมันก็ไล่เข้าไปที่จิตนะ เพราะจิตมันโง่โง่ พอจิตมันโง่มันถึงไปจับเวทนานั้นไง

ถ้าจิตมันทัน เห็นไหม สติ ปัญญามันทัน พอมันทันนี้ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาเกิดจากจิต เกิดที่จิต แล้วเกิดที่จิตแล้วเป็นปัญญา แล้วไล่เข้าไปจนเข้าไปทันอวิชชา อวิชชาเพราะจิตมันโง่ เพราะเขาถามเรื่องเวทนาจิต บอกเวทนากายมันรู้ได้ แต่เวทนาจิตมันเป็นอย่างไรไม่รู้

เวทนากายกับเวทนาจิตนะ เวทนาจิตหมายความว่ามันไม่มีอะไรเลย เราก็คิดทุกข์ใจอยู่ที่นี่ มันไม่มีเรื่องอะไรเลย แต่จิตมันก็คิดให้ทุกข์ขึ้นมาได้ นั่นนะเวทนาจิต เวทนาจิตหมายความว่ามันไม่พาดพิงเกี่ยวกับอะไรเลย ความรู้สึกมันไม่พาดพิงเกี่ยวกับร่างกายนี้เลย แต่มันก็ทุกข์ได้ แล้วเจ็บปวดด้วย ไม่เจ็บปวดคนไม่ฆ่าตัวตาย

เวลาเวทนาจิตเจ็บปวดมาก มันไม่พาดพิงกับร่างกายนี้เลย ไม่พาดพิงกับอะไรเลย มันคิดเอง ตัวมันเองมันเป็นเอง เวทนาจิต ถ้าเวทนาจิตเวลาเกิดขึ้น ถ้าได้เวทนาไป มันก็จบลงด้วยอันเดียวกัน อันเดียวกันพิจารณาไปเลยนะ คนหรือเจ็บ หนั่งหรือเจ็บ กระดูกหรือเจ็บ เลือดหรือเจ็บ เอ็นหรือเจ็บ อะไรเจ็บ ไม่มีอะไรเจ็บ ไข้วพวกนี้เจ็บไม่เป็น แล้วเจ็บไม่เป็น ใครเจ็บล่ะ เจ็บก็ความรู้สึกเสือกไปรับรู้มันเจ็บ แล้วทำไมเอ็งไปรับรู้เขาล่ะ ก็เอ็งโง่ เอ็งโง่เพราะอะไรล่ะ

เพราะสัญชาตญาณมันเป็นอย่างนั้น เพราะเอ็งโง่ มันไม่โง่หรือกมันเป็นธรรมชาติธรรมชาติ เราต้องรับรู้เรื่องร่างกายของเรา เรื่องผิวหนังของเรา เรื่องกระดูกของเรา ใครไม่รับรู้ไม่รับรู้เราก็ยกให้คนอื่นไปสิ มันของเรานะ เรารับรู้ นี่โดยธรรมชาติเป็นแบบนี้ โดยธรรมชาติของมัน เห็นไหม ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ธรรมชาติของมัน นี่อนุสัย มันรับรู้หมดล่ะ

นี่ปัญญามันไล่เข้า ไล่เข้า ด้วยธรรมโง่ ด้วยคุณธรรม ไล่เข้าด้วยเหตุด้วยผล โอ้โฮ! โง่ โง่ ใครโง่ จิตโง่ พอจิตโง่มันก็ปล่อย ปล่อย โอ้โฮ! เว็จว่างไปหมด เว็จว่างไปหมด ว่างไปหมด พอมันปล่อย เพราะมันปล่อยความยึดมั่นถือมั่นในตัวมันเอง ถ้ามันปล่อยความยึดมั่นถือมั่นในตัวมันเอง มันจะไปยึดมั่นเวทนาได้อย่างไร มันปล่อยความยึดมั่นถือมั่นของมันเอง พอปล่อยยึดมั่นตัวมันเอง ตัวมันเองก็อิสระ โอ้ย! เว็จว่างไปหมด เว็จว่างขนาดไหน ตัวมันยังมีอยู่ ยังต้องไล่กันอยู่

พูดถึงขั้นของปัญญา นี่เวทนากาย เวทนาจิต ถ้าพิจารณาไปแล้วมันจะรู้มันจะเห็นของมันอย่างนี้ ถ้ามันรู้เห็นตามความเป็นจริงนะ แต่ที่นี้เวลารู้เห็นตามความเป็นจริง ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงท่านพูดได้ตามความเป็นจริง

แต่เวลาเราไปศึกษากับท่านมา ฟังธรรมของท่านมา เราจะได้โดยเทียบเคียงไง สัญญารับรู้โดยเราฟังเทศน์ฟังธรรม เราจะได้ เราจะได้ รู้ได้จากคุณสมบัติของท่าน แต่เรามันไม่เป็นจริงหรือก มันเป็นจริง มันต้องเป็นจริงขณะที่ภาวนา มันเป็นจริงต้องเป็นจิตที่เราหมุนตัวๆ ถ้าจิตเราหมุนตัวๆ มันเป็นของเรา แต่ที่นี้จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ฟังเขาไป ขอขมาไป ขอมาก็รับมา รับมาก็รู้มา นี่สุดมยปัญญา

แต่ถ้ามันเป็นจริงนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการอยู่อย่างนี้ ปัญจวัคคีย์เป็นพระอรหันต์ได้ ปัญจวัคคีย์เป็นพระอรหันต์เลย เทศนียสะเป็นพระอรหันต์หมดเลย เทศนียชฎิล ๓ พี่น้อง กายเป็นของร้อน ตาเป็นของร้อน ใจเป็นของร้อน ทุกอย่างเป็นของร้อน

ร้อน ปล่อย เป็นพระอรหันต์หมดเลย เพราะอะไร เพราะจิตเขาหมุน ปัญญาเขาหมุนในใจของเขา

ไอ้ของเรา เอ๊ะ! เหมือนหรือเปล่า เอ๊ะ! จริงไหม จริงไหมก็มีเขากับเราแล้วนะ เสียงเทศน์นี่เรื่องหนึ่ง ไอ้ตัวเราจริงไหม จริงไหม คงตัวตนเต็มตัวเลย จริงไหม ตัวตนไม่ได้ขยับเลย จริงไหม แสดงว่ามันไม่ได้ขยับอะไรเลย

แต่ถ้ามันหมุนตามนะ มันหมุนตาม ถ้ามันมีสมาธิมันหมุนตาม มันไปอีกเรื่องหนึ่งเลย เวลาพูดถึงคนที่ภาวนาเป็นเขาจะรู้ของเขา

ฉะนั้น บอกว่า “เวทนาจิตเขาไม่รู้ได้ว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วเขาจับต้องไม่ได้”

จะจับต้องได้ไม่ได้ ไม่สำคัญ สำคัญถ้าไล่เข้าไป เดี่ยวรู้ เดี่ยวเห็นหมด ถ้าไล่เข้าไปนะ ฉะนั้น ถ้าไล่เข้าไปแล้ว สิ่งที่ไล่เข้าไปด้วยสติด้วยปัญญา ทีนี้ด้วยสติด้วยปัญญาถ้าเรารู้จักเวทนา เวลาเราพูดถึงเวทนา เวทนาเนี่ย เราอยู่กับครูบาอาจารย์ เขาจะถาม เพราะไปศึกษา นักรวมตรี นักรวมโท นักรวมเอกมาไง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถึงเวทนา เวทนาเป็นอย่างไร

เราอยู่กับหลวงตานะ หลวงตาท่านโยนไม่ให้เลยนะ อ้าว! ลองตีตัวเองก็รู้ ความเจ็บปวดที่มันเกิดขึ้น นั่นนะคือเวทนา เจ็บปวดขึ้นมายังไม่รู้ เพราะเราไม่รู้จักชื่อมันไง เราไม่รู้ว่าจะเอาเวทนาไปใส่ตรงไหนเป็นเวทนา

ฉะนั้น เวทนามันเกิด นี้คำว่า “เวทนา” เป็นบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราศึกษามา เราได้ชื่อมันมา แต่ถ้าเราปฏิบัติ เวทนามันเจ็บปวด รู้จัก อ้อ! อ้อ! นี่นิดหนึ่ง เวลานั้นๆ ไปนะ เวลามันเจ็บนะ อ้อ! อ้อ! มันเป็นอย่างนี้เอง แต่สู้ไม่ได้ อ้อ! แล้วสู้ไม่ได้นะ ไม่ใช่อ้อ! แล้วสู้ได้ อ้อ! เป็นอย่างนี้เอง แล้วก็แพ้ แล้วทำอย่างไรจะสู้มันล่ะ สู้ก็ต้องฝึกสิ ฝึกไปเรื่อย ฝึกไปเรื่อย

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าสู่สนามรบเข้าสู่ชัยภูมิ ชัยภูมิที่รบชัยภูมิกกลางหัวใจของเรา เราเข้าสู่ชัยภูมิ เวลาเราพิจารณากัน เราอยากมีมรรคมีผลไง แล้วมรรคผลมันมาจากไหนล่ะ มรรคผลมันต้องเอาขึ้นมาจากใจสิ ใจเวลามันพิจารณาไปแล้ว ถ้า

จิตมันสงบแล้ว ถ้าจิตเราไม่สงบ ไม่เป็นตัวตนของเรา เราจับเวทนาเราใหม่ เวลาทำงานเพลินหมดนะ

เวลาคนนะดูหนึ่งดูละคร มันดูได้ทั้งวันทั้งคืนเลย เล่นไฟ ๗ วัน ๗ คืน มันไม่ปวดไม่เมื่อยมันเลย เพราะมันเพลินกับมันไง นี่ไง แต่เวลามานั่งขึ้นมา เราจะสู้กับความจริงของเราละ ถ้าเรา มาเจอกับเวทนาขึ้นมา อ้อ! ร้องอ้อ! เลยนะ ร้องอ้อ! แล้วก็แพ้อ้อ! แล้วสู้ไม่ได้หรืออ้อ! ถ้าสู้ไม่ได้

ทำไมครูบาอาจารย์ท่านสู้ได้ ท่านทำอย่างไรของท่าน ถ้าทำอย่างไรของท่านบ้าง เราก็ ต้องสร้างกำลังใจ สร้างกำลังคือสร้างสมาธินี้แหละ ถ้าสมาธิมันมั่นคงนะ กลับมาที่พุทโธ กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จิตตั้งมั่นไง พอจิตตั้งมั่นมันก็จับเวทนาได้

เวทนาเนี่ยนะ คนจับได้ คนจับไม่ได้ต่างกันนะ คนจับไม่ได้ เวทนาเป็นเรา เจ็บปวดไปหมด ถ้าจิตสงบแล้วนะ จิตสงบ จิตเป็นอิสระ เวลาเวทนามันเกิด มันจับ จิตเห็นอาการของจิต จิตจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม รู้จักมัน รู้จักมัน รู้จักมัน พอรู้จักมันแล้วแยกแยะมัน รู้จักมันแล้วทำความรู้จักกัน ทำด้วยปัญญาแยกแยะต่อกัน ถึงที่สุดแล้วนะ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นสมมุติหมดละ มันเป็นสมมุติ มันไม่เป็นจริงสัก อย่างหนึ่งเลย แต่มันมีอยู่

มันเป็นของมันอย่างนั้นจริงๆ แต่เราอ่อนแอ เราอ่อนด้อย เราถึงยอมรับจำนนกับมัน แต่ เพราะเรามีสติปัญญา เราแยกแยะมัน พอแยกแยะมัน อากาศมีอะไร อากาศนะ อากาศมันมี อะไร แต่อากาศสำคัญมากนะ สภาวะแวดล้อม องค์การนาซ่าเขาพิสูจน์เรื่องสภาวะแวดล้อม ของโลกนะ อากาศสำคัญมากเลย สภาพอากาศ คุณค่า ความเปลี่ยนแปลงของสภาวะโลกร้อน ดู สภาวะโลก อากาศความเปลี่ยนแปลงของมัน มันส่งผลกระทบไปทั่วโลกเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวทนาเป็นนามธรรม เราเปรียบเหมือนอากาศ อากาศมันแบบว่าจับต้อง ไม่ได้ แล้วเวทนานะ นี่ไง มันถึงสำคัญอย่างนี้ไง สำคัญจนว่าจิตต้องสงบแล้วมันถึงจับต้องได้ จับได้ จับได้ตามความเป็นจริง ถ้าจิตมันไม่สงบมันจับอะไร มันไม่รู้ละ

อย่างองค์การนาซ่า ดูลิ ทางเรื่องอวกาศ เขาพิสูจน์ เขาพยายามหาข้อมูลเรื่องอวกาศตลอด เขาสนใจมาก ใ้พวกเราไม่เกี่ยวเลยนะ ชาวบ้านไม่รู้เรื่อง เราไม่รู้รู้อะไรเลยนะ แต่องค์การนาซ่าเขามีความสำคัญมาก สภาวะอวกาศ ความเป็นไปของอวกาศสำคัญมาก

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตเราสงบแล้ว เราจับเวทนาของเราได้ เรารู้ได้ เป็นนามธรรมที่อยู่กับเรา ที่มีอยู่กับเรา อยู่กับตัวตนเรานี้แหละ อยู่กับเรานี้แหละ เราไม่เห็นประโยชน์อะไรกับมันเลย เราไปหาอยู่หากิน หาเงินหาทองกัน เราไม่รู้จักสภาวะธรรมที่เกิดกับเราเลย สภาวะธรรม สภาวะธรรมก็สภาวะที่มันเกิดเวทนานี้ไง

แล้วพอเราฝึกหัด พอจิตสงบ เห็นไหม รู้จักมัน รู้จักมัน องค์การนาซ่าเขาเห็นความเป็นไปของสภาวะอวกาศไง รู้จักมันก็รู้จักกาย รู้จักเวทนา รู้จักจิต รู้จักธรรม รู้จักสิ่งที่เกิดขึ้นกับเรา มันเกิดดับ เกิดดับมันเหมือนอวกาศเลย มันไม่มีสภาวะเลย แต่สำคัญ ถ้าไม่มีอวกาศเราจะหายใจอย่างไร เราจะฟอกเลือดกันอย่างไร

แต่นี้ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นจริง จิตมันจับได้นะ จิตมันจับได้ก็เกิดมรรคใจ เกิดมรรคนี้ไง นี่สภาวะที่เป็นจริง รู้จักเวทนา เราพิจารณามัน พิจารณาแล้ว ถ้ารู้แจ้งเวทนานะ มันจะปล่อยปล่อยเป็นขั้นเป็นตอน

ทีนี้บอกว่าเวทนาจิต เขาถาม คำถามคือว่าเขาจะถามว่า “แต่เวทนาจิตสิดะ หนูไม่แน่ใจว่ามันอยู่ไหน ไม่แน่ใจว่ามันจะคิดอย่างไร จะทำอย่างไร”

ฉะนั้น ถ้าไม่แน่ใจ มันไม่จำเป็น เพราะคำว่า “ไม่จำเป็นว่าจะต้องตามไปหาให้รู้ให้เข้าใจทั้งหมดไป” แต่ถ้าพิจารณาเวทนา เวทনার่างกายนี้แหละ เดี่ยวมันละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป เพราะกิเลสมันฉลาดมาก กิเลสนี้ร้ายนัก พอไม่รู้เท่านั้น มันก็หลอก พอเวทนาเกิด พอเรารู้เท่าเราเห็นสภาวะอวกาศจำเป็น ทุกอย่าง โอ้ย! มันสำคัญไปหมด สภาวะสิ่งแวดล้อมของโลกมันเกี่ยวเนื่องกันไปหมด มันเป็นลูกโซ่ ทุกอย่างมันจับต้องสิ่งใดมันสะท้อนกันไปหมด

อ้อ! เข้าใจเลย พอเข้าใจ พิจารณากาย พิจารณากาย เวทนาจากร่างกาย เวทนาที่เกิดมันเริ่มปล่อย เดี่ยวมันหลบไปไง พอมันหลบไปอยู่ที่จิต เดี่ยวจะตามไปหามัน เพราะเวลามันหนีนะ

กิเลสถ้าไม่ทำอะไรมัน มันก็หลอกเราอย่างนี้ เบสิกพื้นฐาน หลอกๆ หลอกๆ แค่นี้พอ ใ้พวกนี้ หลอกแค่นี้พอ ไม่ต้องหลอกมาก

ทีนี้พอเกิดปัญญาขึ้น ไล่ขึ้นไป มันปล่อย มันปล่อยนะ ถ้ารู้ทันเวทนามันจะวาง พอวาง ถ้าคนไม่มีสติปัญญาก็โ้โฮ! ฉันทึ่ยอด ฉันทึ่ปฏิบัติ ฉันทึ่เท่าเวทนา มันปล่อย มันปล่อยสิ่งที่ หยาบๆ แล้วมันหลบไปอยู่ที่ใจ เพราะใจต่างหากเป็นผู้ยึด ใจต่างหากเป็นผู้บัญชาการ แล้ว บัญชาการไปที่ร่างกาย พอเรารู้เท่าทันบึบ มันก็ปล่อย โ้โฮ! นึกว่าอิสระ ไม่ใช่ มันหลบจากกาย มาซ่อนอยู่ที่จิต ถ้าไล่เข้าไป ไล่เข้าไป เดียวจะไปเจอเวทนาจิตใจ

ถ้ามันไม่ไล่ต้อนจนชาวสะอาด จนแจ่มแจ้งนะ จนรู้แจ้งหมดนะ กิเลสมันมีหีบมีมูมที่ มันจะหลบได้ มันหลบอยู่อย่างนั้นนะ ร้ายนัก ฉะนั้น เวลาผู้ที่ปฏิบัติ เวลาปฏิบัติมันปล่อยวาง ขนาดไหน อย่าชะล่าใจ ต้องตรวจสอบ ตรวจสอบ

ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านจะบอก เห็นไหม “ซ้ำแล้วซ้ำเล่า” ใครไปถามปัญหาท่านนะ บอก “ที่พิจารณาถูกไหม” หลวงตาจะบอกว่า “ถูก” ถ้าไม่ถูกไม่มีคำถามมาถามท่านหรอก พอ ถามว่าถูกไหม แล้วคนถามจะถามต่อไปว่า “แล้วจะให้ทำอย่างไรต่อไปเจ้าคะ” “ให้พิจารณาสิ่ง ที่ทำมามันถูก ถูกคือว่าพิจารณาแล้วมันได้ผล ให้ซ้ำ”

หลวงตาจะใช้คำว่า “ให้ซ้ำ” ให้ซ้ำพิจารณาซ้ำอีก ซ้ำอีก ซ้ำอีก พิจารณาซ้ำก็ตรวจสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ มันจะละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป มันจะปล่อย ละเอียดเข้าไป แล้วได้ เข้าไป เดียวจะหาไม่เจอเลย หาเวทนาไม่เจอแล้วมันปล่อยหมด โ้โฮ! เวทนาไม่มี สรรพสิ่งไม่มี มันไปหลบอยู่ที่จิต มันไปหลบอยู่ที่เรา แล้วเราก็หาแต่ข้างนอก หาเวทนา กายก็ไม่มี เขาก็ไม่มี ขนก็ไม่มี โ้โฮ! ไม่มีเวทนาเลย ว่างหมดเลย

อยู่ที่มันนั่นแหละ หลบอยู่ที่มันนี่แหละ แล้วถ้าหลบอยู่ที่มัน ถ้ามีสตินะ ก็ปล่อย หมดแล้ว ปล่อยมาหมดแล้วทำไมมันยังไม่มีความธรรมขึ้นมาละ ชักหงุดหงิดแล้ว หงุดหงิด เวทนาจิต ชักหงุดหงิด ชักกอดตันตัวเอง หงุดหงิด กอดตันตัวเอง นั่นนะคือตัวมันแหละคือตัวมัน แต่ก็ยังไม่รู้นะ ไม่รู้หรอก แต่มันจะเป็นอย่างนี้ มันจะหงุดหงิด มันข้องใจอย่างนั้น

แต่ถ้าสติมันทันจับมัน! โอ้โฮ! เวทนาที่จิต ฉะนั้น เวทนาที่จิต พิจารณาเข้าไปอีก เวทนาที่จิตก็เป็นนามธรรม ละเอียดขึ้นก็พิจารณาแยกแยะหาเหตุหาผลของมัน มันถึงที่สุด ถ้าเป็นมรรคเป็นผลมันต้องปล่อยวาง มันต้องชำระล้าง มันเป็นขั้นๆ ขึ้นไป

นี่พูดถึงถ้ารู้จักเวทนา แล้วรู้แจ้งเวทนา มันจะเข้าใจเวทนากาย เวทนาใจ เวทนากาย เวทนาจิต เกิดจากจิต แม้แต่เวทนากายก็เกิดจากจิตนี้แหละ แต่ที่นี้มันเกิดแล้วเราก็เห็นมันได้ ถ้าเห็นไม่ได้เราพิจารณาต่อเนื่องไป นี่พูดถึงว่ามันมีของมันอยู่ เราพิจารณาจนเราเข้มแข็งแก่กล้าขึ้นมันจะจับได้ อันนี้พูดถึงเรื่องเวทนา

ถาม : เรื่อง “พิจารณาความเหม็น ความสกปรกของร่างกาย”

กราบนมัสการหลวงพ่อก่อน ในระยะนี้ผมพิจารณาร่างกายตัวเอง ร่างกายคนอื่น ว่ามันสะอาดหรือสกปรก มันหอมหรือมันเหม็น พิจารณากับสิ่งต่างๆ ในแง่ต่างๆ ที่มาสัมผัสกับใจ อย่างนี้มาเรื่อยๆ ผลปรากฏว่า เช่น มีอยู่ครั้งหนึ่งผมเดินไปในห้าง และผ่านผู้หญิงคนหนึ่ง และได้กลิ่นน้ำหอม ผมจึงพิจารณาว่า ทำไมเขาถึงต้องใส่น้ำหอมเพราะอะไร

คิดกลับไปกลับมาอยู่ในวงนี้สักครู่ ก็มีความรู้ขึ้นมาในใจว่า ก็เพราะร่างกายมันเหม็นนะสิ ถึงต้องใส่น้ำหอมมากลบ พอใจรู้เท่านี้ มันก็มีอาการระคายเคือง จะอาเจียน บางครั้งระคายเคืองจนน้ำตาเล็ดเกิดขึ้นมา การพิจารณาแต่ละครั้งก็จะเกิดอาการลักษณะนี้ (แต่ระยะหลังมานี้ พิจารณาแค่นี้แบบเดียวก็จะมีอาการระคายเคืองดังกล่าวเร็วมากขึ้น) ระยะนี้ผมจึงพิจารณาอยู่อย่างนี้เรื่อยมา จึงกราบเรียนถวายอาจารย์มาเพื่อขอความเมตตาสั่งสอนจากท่านอาจารย์ครับ

ตอบ : อันนี้ถือว่าสัมผัสแน่นอน เพราะเขาพิจารณาร่างกายอยู่แล้ว พิจารณาถึงความ เป็นไปของอสุภะ อสุภัง พิจารณาร่างกายว่ามันสกปรกโสโครก ถ้าพิจารณาอย่างนี้ได้ คน พิจารณาอย่างนี้คนที่เขาตัวรอด เราจะบอกว่าคนที่มีสติปัญญา คนที่พยายามฝึกฝนตัวเอง คนคนนั้นมีโอกาสที่จะพัฒนาขึ้น

ฉะนั้น บอกว่าเขาพิจารณา ร่างกายเป็นของสกปรก ของกลิ่นเหม็นต่างๆ แล้วพอ พิจารณาอย่างนี้ คือเราเปิดเครื่องรับไว้แล้ว เหมือนวิทยุเราเปิดเครื่องรับไว้แล้ว มันต้องมี

คลื่นวิทยุมา วันหนึ่งไปเดินเที่ยวห้าง ไปเจอผู้หญิงเขาใส่น้ำหอมมา กลิ่นหอมฉุนฉุนๆ ทีนี้ปัญญา มันเกิด เห็นไหม ทำไมเขาถึงต้องใส่น้ำหอม อ้อ! ก็เพราะร่างกายมันเหม็นนะสิ เขาถึงต้องใส่น้ำหอม คิดแค่นั้นขึ้นมา สะอิดสะเอียน เห็นไหม จนน้ำตาเล็ด

อันนี้เราบอกไว้ เพราะเราพิจารณาของเรา เราใช้ปัญญาของเราตลอดเวลา ใช้ปัญญา อยู่แล้ว ทีนี้มันจะเกิดผลเมื่อไร ทีนี้พอเกิดผล เราพร้อมอยู่ไง ทีนี้พอเกิดผลเวลาไปมันได้กลิ่นหอม กลิ่นของคนเขาใส่น้ำหอม กลิ่นหอมนี้มันพิจารณาด้วยความแยกแยะขึ้นไป มันเกิด ปัญญาขึ้น เราเปิดเครื่องไว้แล้ว เครื่องวิทยุเราเปิดไว้แล้ว ถ้ามันมีคลื่นมา เครื่องมันก็มีเสียงดัง นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเราเปิดไว้แล้ว เราพิจารณาของเราอยู่ไง มันสะกิด พอไปกระทบกลิ่น น้ำหอมมันสะกิดใจ พอสะกิดใจขึ้นมามันสะเทือนใจ พอสะเทือนใจถึงสะอิดสะเอียน

คำว่า “สะอิดสะเอียน” การที่สะอิดสะเอียนเป็นโลก ในวงกรรมฐานนะ ครูบาอาจารย์ เรามีชื่อเสียงมาก เวลาท่านพิจารณาอสุภะ พอพิจารณาอสุภะมันอย่างนี้มันสะอิดสะเอียน มัน สะอิดสะเอียน มันสะอิดสะเอียน เห็นไหม อุตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค มันไม่ลงสู่ ความเป็นธรรม

ถ้ามันลงสู่ความเป็นธรรมนะ มันพิจารณาไปมันเห็นของมัน แล้วมันปล่อยของมัน มัน ไม่ใช่สะอิดสะเอียน สะอิดสะเอียนมันเหมือนเรา เหมือนปุถุชน เห็นไหม เราเวลาไปบนถนน เห็นอุบัติเหตุ เวลารถชนกันเราจะเห็นซากรถ ไอ้โฮ! มันขย้อนเลยเนาะ ไม่กินเนื้อสัตว์ไปนาน เลย เออ! ไม่เอา ไม่เอา นั่นนะ เขาเรียกโลก มันตกเป็นส่วนหนึ่ง มันไม่ใช่ธรรม

ถ้าเป็นธรรมนะ มันพิจารณาไปแล้วนะ มันรับรู้ มันธรรมสังเวช มันสะเทือนใจ ธรรม เป็น ธรรม ธรรมสังเวช เวลาพระไปพิจารณาซากศพ เขาให้ไปพิจารณาว่ามนุษย์มันก็มีเท่านี้ แล้วเราก็ ต้องเป็นอย่างนี้ **อนิจจา วต สงขาร** สังขารไม่เที่ยงหนอ เขาให้พิจารณาอย่างนี้

แต่คนเราไปพิจารณาแล้ว ไปเห็นแล้วมันสะอิดสะเอียน มันพิจารณาไม่ลงไง ถ้า พิจารณาไม่ลง ครูบาอาจารย์ถ้าพิจารณาไปแล้วมันเกิดสะอิดสะเอียนเกิดอะไร มันเป็นเรื่อง โลก เรื่องโลกหมายถึงว่าเราไปเจออุบัติเหตุ ไปเจอสิ่งๆ ซากรถ แหม! มันเห็นแล้วมันสะเทือน มาก มันทำให้เสียใจไปหมดเลย เป็นธรรมใหม่ มันเป็นส่วนหนึ่ง แต่มันไม่ลงสู่มัชฌิมาปฏิปทา

แต่ถ้าคนมัชฌิมาปฏิบัติ ไปดูสิ ดูพวกบรรพเทสาธาธณภัย เขาเห็นทุกวัน เวลาเขาไปเขารับทำเลย แล้วเขาไปถึงบิ๊บ เขาวัดสัญญาณชีพเลย ยังมีอยู่หรือเปล่า มีบิ๊บ เขามีเลย เขาจะดูสัญญาณชีพก่อน สัญญาณชีพว่ามันยังอยู่ไหม มันยังดีไหม แต่ถ้าสัญญาณชีพไม่มี คือเขาตายแล้ว พอเขาตายแล้วเขาก็เก็บอีกเรื่องหนึ่ง เขาสะอิดสะเอียนใหม่

คนที่ไปทำเป็นบรรพเทสาธาธณภัยเป็นคนดีเยอะนะ เป็นคนดีหมายความว่าเขาไปทำเพื่อบุญกุศล เขาไปทำด้วยจิตอาสา แต่จะบอกดีทั้งหมดไม่มี สังคมทุกสังคมมีคนดีและคนชั่วปนกัน บรรพเทสาธาธณภัยบางคนที่เขาไปหาผลประโยชน์ เห็นใหม่ ไปเอารถไปทำพวกทุจริตว่าอย่างนั้นเลย อย่างนั้นก็มี

ฉะนั้น เวลาเราจะยกขึ้นมาเห็นว่า ถ้าเขาทำเป็นมัชฌิมา-ปฏิบัติ ความเป็นจริงมันไม่สะอิดสะเอียน ถ้ามันสะอิดสะเอียนเป็นเรื่องโลก ถ้าเรื่องโลกบิ๊บ เขาบอกว่า “เขาน้ำตาเด็ด น้ำตาไหล แล้วพิจารณาแล้วเป็นอย่างนั้นทุกทีเลย” พิจารณาต่อไปให้มากขึ้น มากขึ้น ให้มันเป็นกลางให้ได้ ให้มันเป็นกลางให้ได้ เห็นใหม่ เป็นกลางหมายความว่าพิจารณาให้เห็นเป็นสัจจะความจริง แล้วสัจจะความจริงแล้วมันมาปล่อยที่หัวใจของเรา

มันเป็นเรื่องธรรมดา ไปห้างสรรพสินค้า ผู้หญิงเขาใส่ผ้าหอมมา อู้ฮู! ทำไมเขาต้องใส่ผ้าหอมมา ต่อไปนี่ขึ้นกฎหมายเลย ห้ามใส่ผ้าหอมมา ทุกคนก็มากัน ศูนย์การค้าแล้วปิดไว้ อากาศมันอับนะ ไอ้โฮ! เหม็นทั้งศูนย์ฯ เลย อย่างนั้นมันก็ไม่ถูก

นี่คิดประสาเราไง เราบอกว่า เวลาความคิดมันตกไปส่วนใดส่วนหนึ่ง เห็นใหม่ เวลาเราพิจารณาไปมันไม่ลงมัชฌิมาปฏิบัติหรอก มันไม่ลงความเป็นสมดุลความเป็นกลางหรอก มันจะตกไปส่วนใดส่วนหนึ่ง เพราะเรายังไม่สมดุล ถ้าเราไม่สมดุลเราก็พิจารณาซ้ำๆ พิจารณาซ้ำๆ ของเราต่อเนื่องไป ต่อเนื่องไป

ถ้ามันสมดุลนะ เหตุการณ์มันเป็นเช่นนั้นเอง แต่หัวใจเราสะเทือน เหตุการณ์มันเป็นเช่นนั้นนะ คนเรามีสูงมีต่ำ ความคิดของคนมันแตกต่างหลากหลาย เราไปเห็นแล้วมันสะเทือนหัวใจเรา เหตุมันเป็นเช่นนั้น แต่หัวใจเราไม่เป็นเช่นนั้น หัวใจเรากระทบกระเทือน ถ้าหัวใจเรากระทบกระเทือน กระทบกระเทือนด้วยความเป็นมรรค ถ้าความเป็นมรรคมันเป็นด้วยปัญญา

ถ้ามันกระทบกระเทือนด้วยความเป็นกิเลสนะ มันไปโกรธเขา คนที่มีปัญหากันบนท้องถนนก็เพราะนี่แหละ ต่างคนต่างถือตัวตนเป็นใหญ่ แล้วกระทบกระเทือนกัน แล้วก็ทำร้ายกัน เพราะถือตัวเองเป็นใหญ่ไง

แต่ถ้าถือธรรมเป็นใหญ่ เห็นใหม่ เออ! เราไม่เบียดเบียนเขา เขาก็เบียดเบียนเรา ถ้าเขาเบียดเบียนเรา เราก็ให้อภัยเขา แล้วเราก็ไม่ไปเบียดเบียนเขา เวรย่อมระงับด้วยความไม่จองเวร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอยู่แล้ว สิ่ง que กระทบกระเทือนมันจะน้อยลง แล้วจะไม่มี ถ้าเราคุมสติเราได้นะ

นี่พูดถึงว่าความสะอาดสะอึ้นใจ การพิจารณาดีใหม่ ดี การพิจารณาดีมาก เราพูดตั้งแต่ต้น บอกว่าเราพิจารณาของเขาอยู่แล้ว เขาพิจารณาร่างกายด้วยความเป็นสกปรกอยู่แล้ว มันไม่สะอาด พิจารณาของเขาอยู่แล้วตลอดเวลา แล้วพอไปกระทบเข้ามันก็เกิดทันที แต่เกิดแล้วมันสะอาดสะอึ้นใจ แล้วพอสะอาดสะอึ้นใจ ตอนนี้อยู่พิจารณาแล้วมันจะเกิดทันทีเลย เกิดทันทีเลยเราก็ตั้งสติ เราพิจารณาด้วยความเป็นธรรม เราไม่ได้พิจารณาด้วยความเป็นกิเลส

ถ้าพิจารณาด้วยความเป็นกิเลส มันกระทบกระเทือนกันไปหมด เดี่ยวจะขึ้นป้ายเลย ห้ามใส่ น้ำหอม เพราะมันกระเทือนหัวใจเรา มันก็ไม่ได้ ถ้ามันกระทบกระเทือนโดยความเป็นกิเลสจะเป็นอย่างนี้ คือเราจะไปห้ามเขา เราจะไปบงการเขา ไม่ได้ แต่เป็นสิทธิของเขา เขาจะใส่น้ำหอมหรือไม่ใส่น้ำหอมนั่นเป็นสิทธิของเขา แต่ถ้าเราพิจารณาเป็นประโยชน์กับเราแล้ว มันเป็นประโยชน์กับเรา แล้วไม่ใช่พิจารณาด้วยความเป็นสะอาดสะอึ้นใจ พิจารณาด้วยความเป็นธรรม ความเป็นธรรมคือปัญญาไง

ร่างกายของมนุษย์ เห็นใหม่ ดูสิ มันก็ขยับแต่ของเสี้ยวออกมา ถ้าขยับของเสี้ยวออกมา ถ้าเขาชำระล้างทำความสะอาด มันก็เป็นหน้าที่ของเขา แล้วถ้าเขาจะใส่น้ำหอม มันก็เป็นตั้งค์ของเขา มันก็เป็นเงินทองของเขา เขาพอใจของเขา แต่เรา เราทำหรือเปล่า แล้วเราทำ แล้วพิจารณาย้อนกลับเข้ามาอย่างนี้ คือไม่กระทบกระเทือนใคร คนอื่นไม่กระทบกระเทือนกับการกระทำของเรา แต่เราพิจารณาเพื่อปัญญาของเรา เพื่อกระทบกระเทือนกิเลสของเรา เพื่อชำระล้างกิเลสของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา แล้วถ้ามันเกิดจริงนะ นี่ไง มันจะเป็นคุณธรรมไง

สิ่งที่เป็นคุณธรรมมันเป็นที่ไหน มันก็เป็นในใจของผู้ที่ปฏิบัติใจ มันเป็นใจของผู้ที่กระทำใจ เวลาปัญญามันเกิดที่ไหน ปัญญามันเกิดจากใจที่พิจารณาใจ ถ้าใจพิจารณา ปัญญามันเกิดที่ใจนั้น แล้วมันชำระล้างกิเลสในดวงใจนั้นใจ

ที่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม โคนป่าทั้งป่าเลย ป่าคือกิเลสค้นหาความทะยานอยาก แต่ไม่ได้ตัดต้นไม้มันแต่ต้นเดียว โคนกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของเราไปหมดเลย แต่ต้นไม้อยู่ครบ อยู่ครบทุกต้น แต่เราโคนกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของเรา โคนป่าทั้งป่า ตัดป่าทั้งป่าเลย ทำลายทั้งหมดเลย ทำลายป่านี้ราบหมดเลย แต่ต้นไม้มันกระเทือนสักต้นเดียว นี่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ฉะนั้น สิ่งที่พิจารณา ฉะนั้น เขาบอก “ที่ถามหลวงพ่อกับมา หลวงพ่อกับผมรู้จักกันสองคน ห่างสรรพสินค้าเขาไม่รู้เรื่องด้วยหรืออก แหม! หลวงพ่อนี้ไปใหญ่เลย”

อ้าว! มันเป็นเรื่อง มันเป็นการอธิบายให้มันกว้างขวางใจ ถ้ามันเป็นการอธิบายให้กว้างขวาง มันเป็นเรื่องทั้งหมดละ ที่นี้เป็นประโยชน์ มันเป็นเรื่องที่หมายความว่าคนที่ปฏิบัติ ปฏิบัติแสนยากนะ แล้วคนที่ปฏิบัติแล้วได้มีผลงาน ใช้ได้แล้วละ มีผลงานหมายความว่าเราทำแล้วมีเหตุมีผล คนเราทำงาน ทำงานแล้วไม่มีผลตอบแทนเลย มันน่าเบื่อ แต่คนทำงานแล้วมีผลตอบแทน นี่ผลตอบแทนขึ้นมามันเป็นธรรมาภิบาลหรือไม่ ถูกต้องดีงามหรือไม่ ถ้ามันถูกต้องดีงาม นี่มีสมาธิปฏิบัติเป็นคุณธรรมแท้แน่นอน

แต่ถ้ามันยังไม่ถูกต้องดีงาม เห็นไหม มันแยกไปสองส่วน เห็นไหม อรรถกถาญาณุโยค กามสุขัลลิกานุโยค คนที่ทำให้ลำบากก็ลำบากลำบากกันไป คนที่ติดสุขก็ติดสุขกันไป มันไม่ลงไม่ลงมันก็ไม่เกิดผลจริง เพราะมันไม่ใช่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีสมาธิปฏิบัติ ความสมดุลพอดีของธรรม นี่มันไม่ได้สมดุลใจ เพราะกิเลสมันยังตั้งอยู่ สมุทัย ความพอใจ ความคาดหวังมันเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย มันก็มีผลออกมาอย่างนี้

นี่พอมีผลออกมาอย่างนี้บ้าง แต่ตอนนี้เขาบอกว่า “ระยะหลังนี้พิจารณาแค่แป็บเดียว มันก็เกิดอาการสะดุ้งสะเอียน”

พิจารณาแป๊บเดียวเกิดอาการสะอิดสะเอียน เรากลับมามีสมาธิ กลับมาทำความสงบให้มากขึ้น ให้จิตใจเข้มแข็งขึ้น แล้วพิจารณาใหม่ พอมันเกิดขึ้นมันเกิดความสะเทือนใจ สะเทือนแน่นอน แต่ไม่ใช่สะอิดสะเอียน สะอิดสะเอียนมันเป็นเรื่องอาการของโลก อาการทางโลก อาการทางโลกหมายความว่ามันกระทบกระเทือนใจ พอกระทบกระเทือนใจแล้วมันก็คิดว่ามันเป็นความจริง แล้วเดี๋ยวก็เสื่อมหมด

เพราะพระที่พิจารณาอย่างนี้ พิจารณาอสุภะนะ อ้วกแตกอ้วกแตนนะ สึกไปหมดแล้ว เวลาพิจารณาอสุภะ ใ้โฮ! ทำอาเจียนเลยนะ อาเจียนนั่นอาการของทางโลก อาการทางโลกคืออาการโลกีย์ปัญญา ปัญญาทางโลก มันไม่เข้าสู่ธรรมหรอก

แต่ถ้าเข้าสู่ธรรมนะ พิจารณาไปแล้ว ใ้โฮ! มันเป็นไตรลักษณ์ มันละลายต่อหน้า นั่งเฉย พิจารณามันไปนะ จิตใจนี้ผ่องแผ้ว ใ้โฮ! มันเบิกบาน ร่มเย็น มีแต่ความสุข ถ้ามันเป็นความจริง

ฉะนั้น เริ่มต้นก็พิจารณาอย่างนี้ เวลาพิจารณาไปมันจะเป็นอย่างนี้ มันสองส่วน มันตกไปส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ก็จะชักนำกลับมา ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ อ้าว! ยิ่งสะอิดสะเอียนยิ่งดีใหญ่ อู๋! ยิ่งสะอิดสะเอียนยิ่งดีใหญ่ ยิ่งดีใหญ่เดี๋ยวมันไปทางโลก มันกระทบกระเทือนกันไง ดูเวลาภาวนา ใครจิตดี ๆ แล้วใครมากระเทือนมันจะโกรธมาก เพราะกว่าเราจะภาวนาแสนยาก แล้วเวลาใครกระทบกระเทือนมันออกไปเรื่องโลกใจ แต่ถ้าเป็นธรรมนะ มันจะเกิดความสังเวชเลย

พอเกิดความสังเวช เราถึงเข้าป่าเข้าเขา เราถึงอยู่คนเดียว เราถึงปลีกเร้น หลีกเร้นไป เพราะความกระทบกระเทือน เพราะจิตใจมันสูงต่ำ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติต้องการความสงบสัจ ต้องการความวิเวก ต้องการสัปปายะที่ดี

ใ้พวกที่อยู่ทางโลกเขาคิดว่าเขาทำงานนะ เขาช่วยงานวัด ทำไมมันเสียงดังไม่ได้ ไม่เสียงดังก็ทำงานไม่ได้ เขาก็ดีของเขาส่วนหนึ่ง เขาก็ทำความดีของเขา ใ้คนที่ต้องการความสงบสัจ เขาบอก เอ๊ะ! คนมาวัดมากก็ต้องมีความเกรงใจเขา ใ้เนี่ยมันทำอะไรกระทบกระเทือนเรา มันไม่เกรงใจเราเลย เห็นไหม มันกระทบกันไปหมดละ

ฉะนั้น เวลาถ้าจิตมันพัฒนา มันจะพัฒนามาอย่างนี้ ถ้ามันไม่พัฒนามา มันจะไม่เข้าใจ ว่าไอ้ความสะอิดสะเอียนมันก็มีของมัน แล้วมันจะพัฒนาของมันขึ้น ดีของมันขึ้น แล้วพอมันดีขึ้นนะ มันพิจารณาไปมันจะเห็นเลย มันจะละลาย จะเห็นเป็นอสุภะ เห็นอสุภัง เห็นร่างกายแล้วมันละลายของมันไปเลย ละลายไปนะ โอ้โฮ! ยืนมองด้วยความถ้าภาษาเรานะ เช่เลยนะ เอ๊ะ! เอ๊ะ! เอ๊ะ! ยืนเช่แล้วกัน แต่ไม่กระทบกระเทือนใคร ลองภาวนาไปแล้วจะรู้ เป็นไม่เป็น ใครจะโกหกใครเดียวได้รู้กัน ใครจะโกหกใคร

ถ้าเป็นจริง การพิจารณาเป็นอย่างนี้ แล้วถ้าพิจารณาอย่างนี้ พวกนั้นนั่งฟังงเลย โอ้โฮ! ขนาดนั้นเขี้ยวหรือ อย่างนั้นพวกหนูทำไม่ได้ แค่นี้หนูยังทำไม่ได้เลย ถ้าอย่างนั้นหนูจะทำได้ ของจริงเป็นแบบนี้ คนรู้จริงมี แต่ในเวลาเขาปฏิบัติเขาเป็นอย่างนี้ มันสะอิดสะเอียน มันจะกระอักกระอ่วน ทำสมาธิ ทำให้มันสงบระงับลง แล้วทำให้มันสมดุล ถ้ามันสมดุล ถ้ามันเกิดขึ้น เขาเรียกธรรมสังเวช ถ้าไม่ธรรมสังเวช

ดูสิ เวลาหลวงตาท่านสิ้นกิเลส น้ำตาไหลพราก พราก กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า กราบองค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้า มันสะเทือนหัวใจขนาดนั้น น้ำตาไหลพราก พราก โดยที่ด้วยความปลื้มใจนะ ด้วยความปลื้มใจ ด้วยความเห็นคุณพระพุทธเจ้า ด้วยความเห็นบุญเห็นคุณพระพุทธเจ้า มันสะเทือนใจน้ำตาไหล พราก พราก แต่ไม่ได้เสียใจนะ ไม่ได้ทุกข์ด้วย ปลื้มใจ ปลื้มใจ สุขใจ หลุดพ้น ความพอใจ แต่น้ำตาไหลพราก พราก แต่ไม่ใช่สะอิดสะเอียน ไม่ใช่ แล้วรู้ตัวทั่วพร้อม รู้ตัวตลอดเวลา ซาบซึ้ง ซาบซึ้งถึงบุญถึงคุณ ซาบซึ้งตลอด อันนี้พูดถึงว่าถ้าเป็นธรรม

ถ้ามันเป็นสะอิดสะเอียน จะบอกใช้ไม่ได้เดี๋ยวน้อยใจใจ ถ้าเป็นสะอิดสะเอียน กิเลสมันบวกรเข้ามา คือความเห็นทางวิทยาศาสตร์ ความเห็นทางโลกบวกรเข้ามา เราใช้คำว่า “วิทยาศาสตร์” ทางโลกเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์เป็นสูตร เป็นทฤษฎีที่ตายตัว สกปรกคือสกปรก สกปรกคือสกปรก แต่ไม่ใช่ทางธรรม

คำว่า “ทางธรรม” สกปรกคือกิเลส กิเลสมันสกปรก กิเลสนี้เป็นนามธรรม กิเลสเป็นนามธรรม มันไม่ใช่เป็นวัตถุที่จะต้องไปขยะเขยงมัน มันเป็นนามธรรม เป็นความยึดมั่นถือมั่นของใจ เป็นความเข้าใจผิด ถ้าเป็นความเข้าใจถูกด้วยปัญญา มันก็ปล่อย มันปล่อย มันปล่อยด้วยปัญญา ธรรมะมันมีคุณธรรมอย่างนี้ มันไม่ใช่ยึดมั่นถือมั่นเป็นทางวิทยาศาสตร์ นี่ทาง

วิทยาศาสตร์ก็บอกว่าถ้าสกปรกก็ต้องเป็นสกปรกตลอดไป แต่ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ สกปรกคือความเข้าใจว่าสกปรกมันเป็นเนื้อของคน

แต่ปัญญามันเกิดจากศีล สมาธิ เกิดจากปัญญา เกิดจากสิ่งที่เราฝึกฝน พอมันใช้ปัญญาใคร่ครวญแล้ว เวลามันปล่อย มันปล่อยมันก็จบ มันก็สะอาด มันก็บริสุทธิ์ของมัน มันไม่ใช่ว่ามันมีความสกปรกอยู่ แล้วความสกปรกมันตกค้างที่ไหน แล้วความสกปรกมันจะรีไซเคิลอย่างไร ให้ความสกปรกมันหายไปอย่างไร ไม่ใช่ มันไม่ใช่อย่างนั้น ถ้ามันเป็นความจริงอย่างนั้น มันจะเข้าใจอย่างนั้นบีบ มันสะเทือนหัวใจอย่างนั้น ฉะนั้น ถ้าเป็นธรรมมันเป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย

ฉะนั้น ไม่ต้องห่วงนะ บอกว่าถ้ามันเป็นกิเลส มันเป็นสิ่งสกปรกมันอยู่ที่ไหน จะต้องไปสร้างโกดังเก็บความสกปรกไว้ก่อน ต้องสร้างแคปซูลเก็บความสกปรกไปฝังไว้ใต้ดิน มันคิดไปงู้น มันไม่รู้หรือกว่าเวลามันสะอาด มันสะอาดบนหัวใจ

ฉะนั้น ฝึกหัด ค่อยๆ ทำไป พอเราฟังแล้วมันก็เห็นว่าดี แต่นี่พอดำว่า “สะอิดสะเอียน” ถ้าใครส่งเสริมไปนะ ส่งเสริมว่าสะอิดสะเอียนนี้ถูกต้องดีงามนะ มันตกไปปากหนึ่งเลย ยิ่งห่างไกลธรรมะไปนะ ถ้าใครส่งเสริมอย่างนี้ แต่ถ้ามันเกิดแล้วเราต้องแก้ เราต้องค่อยๆ แก้

เราพิจารณาเพื่อปัญญา พิจารณาเพื่อความรู้แจ้ง ไม่ใช่พิจารณาเพื่อความบีบคั้นตัวเอง ไม่ใช่พิจารณาเพื่อความเจ็บช้ำน้ำใจ พิจารณาเพื่อความโล่งใจ พิจารณาเพื่อความสว่างไสว พิจารณาเพื่อความรู้แจ้ง ถ้ามันรู้แจ้งแล้วจบเลย ไม่ต้องถามหลวงพ่อด้วย เพราะมันรู้แจ้งแล้ว เพราะไม่รู้มันถึงถามหลวงพ่อด้วย เอวัง